

ҚР ОМА қорларының құрамы мен мазмұны

Орындаған: Еркенова Әйгерім

Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік мұрағатының құрылу тарихы өз бастамасын Орынбор губерниялық мұрағатының негізінде, Қазақ Халық ағарту халық комиссариатының жанынан құрылып, қызметін **1921 ж.** қыркүйек айынан бастаған Орталық Өлкелік мұрағатының тарихынан алады.

1923 ж. Қазақ Орталық Атқару Комитеті бекіткен Орталық Өлкелік мұрағат туралы ереже негізінде республика мұрағаты Орталық Атқару Комитетінің қарамағына беріледі.

Қазақ Орталық Атқару Комитетінің тікелей қарамағына өтуі арқасында мұрағат басшылары республикалық билік және басқарушы органдарының мәжілістеріне қатынасып, ол отырыстарда мұрағат ісін дамытуда кездесетін келелі мәселелерді шешу жолдарын талқылау мүмкіндігіне ие болды.

1922 ж. 24 қаңтарында Қазақ Халық ағарту Халкомы қабылдаған алғашқы ережеде өлкелік мұрағат республика аумағында реттеліп, жүйеге келтірілген аса құнды және маңызды мұрағаттардың негізгі сақтаушысы ретінде ғана қаралса, 1923 ж. жаңадан қабылданған ережеде мұрағат жұмысына жаңа бағыт – мұрағат қызметіне ғылыми сипат беретін мұрағат қорларын ғылыми пайдалану ісі белгіленеді.

1925 ж. республика орталығының ауысуына байланысты мұрағат Қызыл-Орда қ. көшірілді.
1928 ж. тамыз айында мұрағаттың ұсынысы бойынша республиканың Орталық Атқару Комитеті және Халық Комиссарлары Кеңесі Қазақ Орталық мұрағатына тарихи-революциялық маңызы бар баспасөз және иллюстративтік материалдардың, негативтердің, фотосуреттердің және бейнефильмдердің, сонымен қатар хандар мен сұлтандардың, «Алаш-Орда» үкіметінің белсенді қайраткерлері мен оларды жақтаушылардың мұрағаттарын тапсыруын міндеттейтін қаулысын қабылдайды.

Мұрағат қорларының құрамы

- 2229 қорлары
- 965 115 сан бірлігі – кеңестік дәуір құжаттары
- 208 454 сан бірлігі – кеңестік дәуіріне дейінгі құжаттар
- 95 420 сан бірлігі – жеке тектік құжаттар

- Бүгінгі күнде Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік мұрағатында 20 мұрағат қоймалары бар, онда 1 268 989 сақт. бірл. құрайтын 2229 мұрағаттық қорлары мемлекеттік сақтауда. Есепке алынған құжаттардың жалпы саны ішінде: 208 454 сан бірлігі – кеңестік дәуіріне дейінгі құжаттар, 965 115 сан бірлігі – кеңестік дәуір құжаттары, 95 420 сан бірлігі – жеке тектік құжаттар.

Қазіргі уақытта Орталық мұрағатта 300 жеке тектік мұрағат қорлары мен құжаттар коллекциялары сақтаулы.

Олардың ішінде көрнекті ғалым, Қазақстан Ғылым Академиясының тұңғыш президенті **Қ.Сәтпаевтың**, қазақ әдебиетінің классик жазушылары: **І. Жансүгіров**, **Ғ. Мүсірепов**, **Ғ. Мұстафин**, әскери және әдеби шығармашылық даңқына бөленген **Б. Момышұлының**, екі мәрте Кеңестер Одағының Батыры, қазақтан шыққан хас шебер ұшқыш **Т. Бегелдиновтың**, жазушы, Ұлы Отан соғысының ардагері, «Халық қаһарманы» **Қ. Қайсеновтің**, КСРО Халық артисі, қазақ халқының бұлбұлы атанған **К. Байсеитованың**.

- КСРО Халық артисі, қазақ халқының бұлбұлы атанған К. Байсеитованың, КСРО Халық артисі, актер Қ. Қуанышбаевтың, композиторлар: Е. Брусиловский, М. Төлебаев, Б. Байқадамовтың, қазақ кәсіби бейнелеу өнерінің өкілдері суретші А. Ғалымбаеваның және т. б. тұлғалардың жеке тектік қорлары бар.

- 1962 ж. Қазақ КСР Орталық мемлекеттік мұрағаты жаңа арнайы салынған ғимаратқа көшіріліп, бүгінгі күнге дейін осы ғимаратта орналасып келеді.
- Қазақ КСР Министрлер Кеңесінің 1974 ж. 7 ақпанында шыққан № 50 қаулысы негізінде Қазақ КСР Орталық мемлекеттік мұрағатының құрамынан бөлініп шыққан екі жаңа жекеленген орталық мұрағаттар – Қазақ КСР Орталық мемлекеттік ғылыми-техникалық құжаттама мұрағаты және Қазақ КСР Орталық мемлекеттік кинофотоқұжаттары және дыбыс жазбалары мұрағаты құрылды.

- Ғылыми-техникалық құжаттама мұрағатының қорлары туралы ақпарат
- хронологиялық шегі 1775 жылдан 2007 жылға дейінгі аралықты құрайды
  - 2265 сақтау бірлігі – конструкторлық
  - Басшылық құжаттамалар көлемі 59036
  - 2001 сақтау бірлігі – патенттік құжаттар болып табылады
  - тұрады.Барлығы мұрағатта 156 қор сақталады
  - жеке тектік құжаттар 3608
  - 83005 сақтау бірлігі – жобалау
  - Жалпы құжаттар саны 184621 сақтау бірлігі
- Ғылыми-техникалық құжаттама көлемі 105925 сақтау бірлігін құрайды
- олардың 18654 сақтау бірлігі ғылыми-техникалық

•ҚР Орталық мемлекеттік ғылыми-техникалық мұрағаты

•1. ғылыми-зерттеу құжаттамасы;

•2. конструкторлық құжаттама;

•4. жобалау-сметалық құжаттама;

•3. технологиялық құжаттама;

•5. патенттік құжаттама;

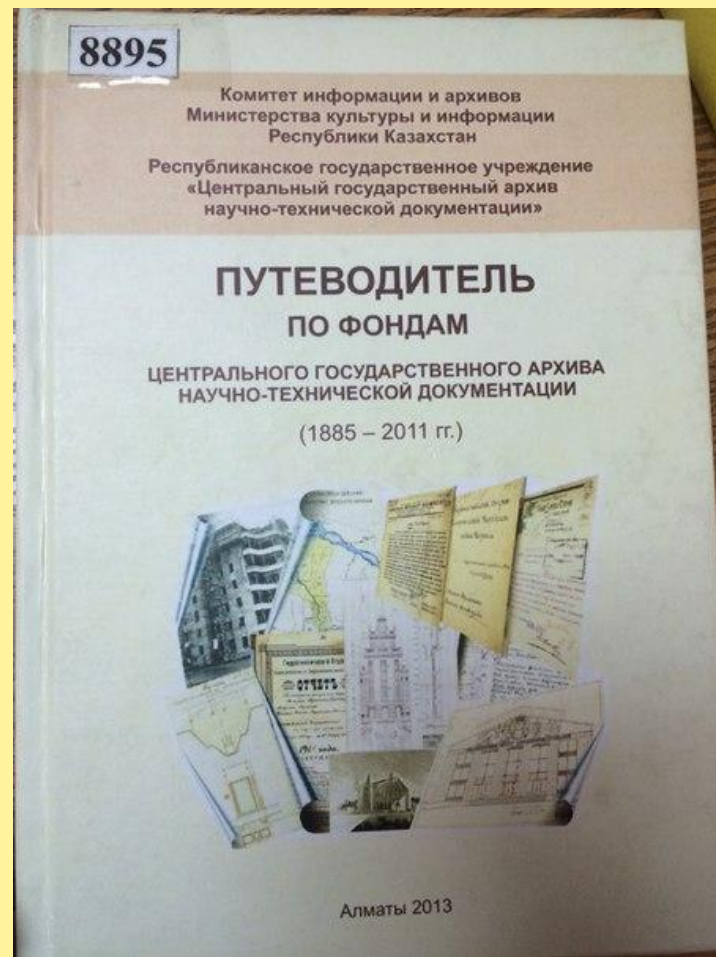
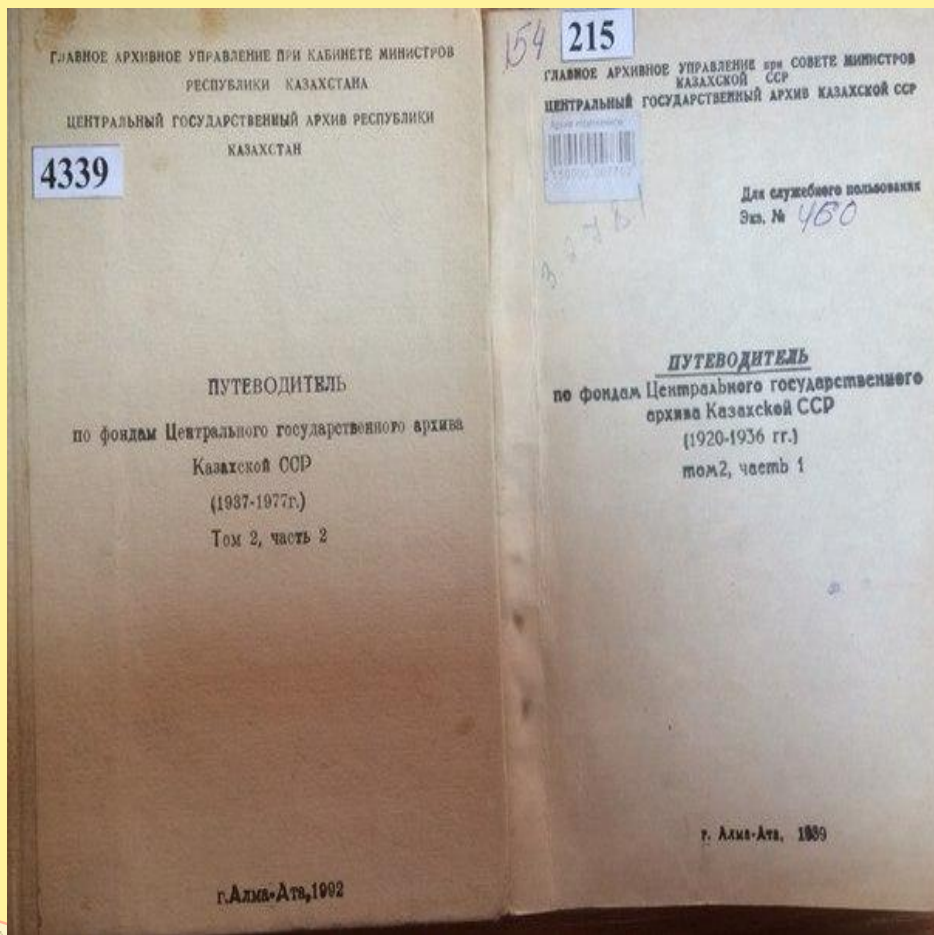
•6. басшылық құжаттама.

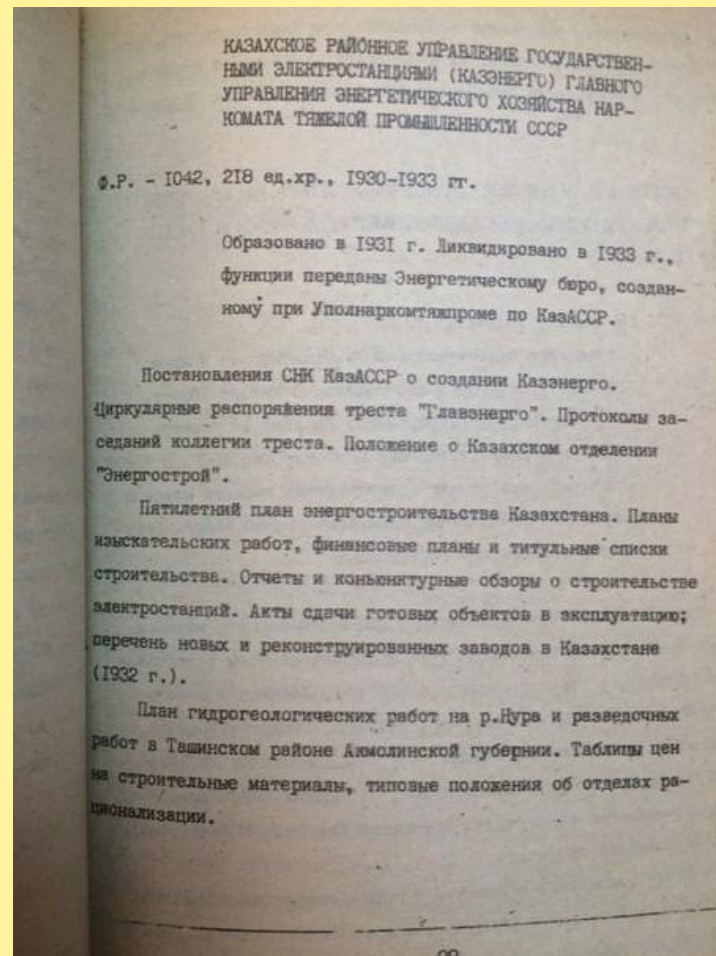
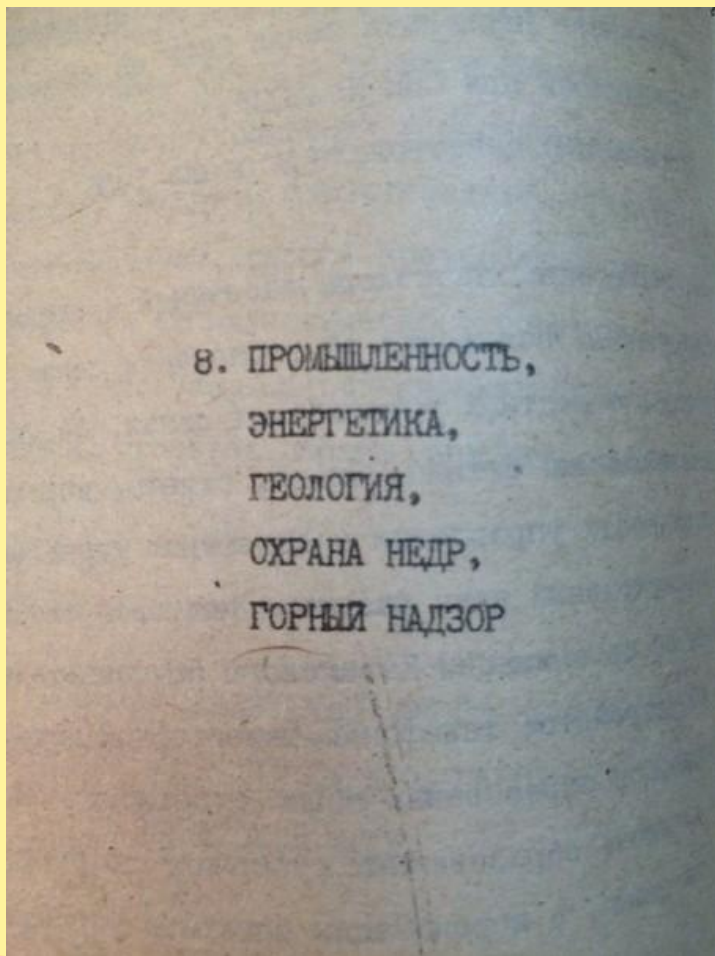
- «Жолкөрсеткіш» бөлімі - мыңдаған құжаттар ішіндегі Сіздің уақытыңызды үнемдеуге және керекті құжаттардың іздестіруді мейілінше ыңғайлы етуге бағытталған навигаторыңыз. Мұнда кеңеске дейінгі кезең қорлары бойынша, кеңес заманы бойынша, жеке сипаттағы тарихи-құжаттамалық қорлар мен жеке құрам бойынша жолкөрсеткіштер бар.

- Жолсілтер
  - Кеңес кезеңіне дейінгі қорлар бойынша жолсілтер
  - Жеке тектік қорлар бойынша жолсілтер
  - Кеңес өкметі кезеңіндегі қорлар бойынша жолсілтер
  - Мұрағаттар және жеке тектік тарихи-құжаттық топтамалар

Жолсілтер:

Жолсілтерде көрсетілетін ақпараттар

Жеке тектік құжаттар мұрағаты

1963 жылы әдебиет пен өнердің белгілі қайраткерлерінің қоры шоғырланған жеке бөлім ашылды. Оған:

1959 жылдан бастап мұрағат әдебиет пен өнер қайраткерлерінің құжаттық материалдарын жинастыра бастады.

- сазгер М.Төлебаев
- әнші К.Байсейітова
- жазушылар И.Жансүгіров
- М.Әуезов
- С.Мұқанов, т.б. танымал тұлғалардың жеке қорлары жинастырылды. С.Калмыков
- Ә.Қастеев
- А.Ғалымбаева секілді суретшілердің құжаттары да қордағы құнды материалдар болып табылады.
- Жеке қорлар құрамындағы қолжазбалар, жазбалар, естеліктер, күнделіктер, хаттар, сызбалар, суреттер, альбомдар, фото суреттері мен биографиялық материалдар қор құраушылардың шығармашылық өмірі мен қоғамдық қызметін айқын ашып көрсетіп бере алады. Мұрағат құжаттардың сақталуын қамтамасыз етіп қана қоймай, мұрағаттың құжаттық дерек көздерін де ғылыми тұрғыдан жариялап отырады.

ҚР Орталық мемлекеттік ғылыми-техникалық құжаттар мұрағатының құрылу тарихы

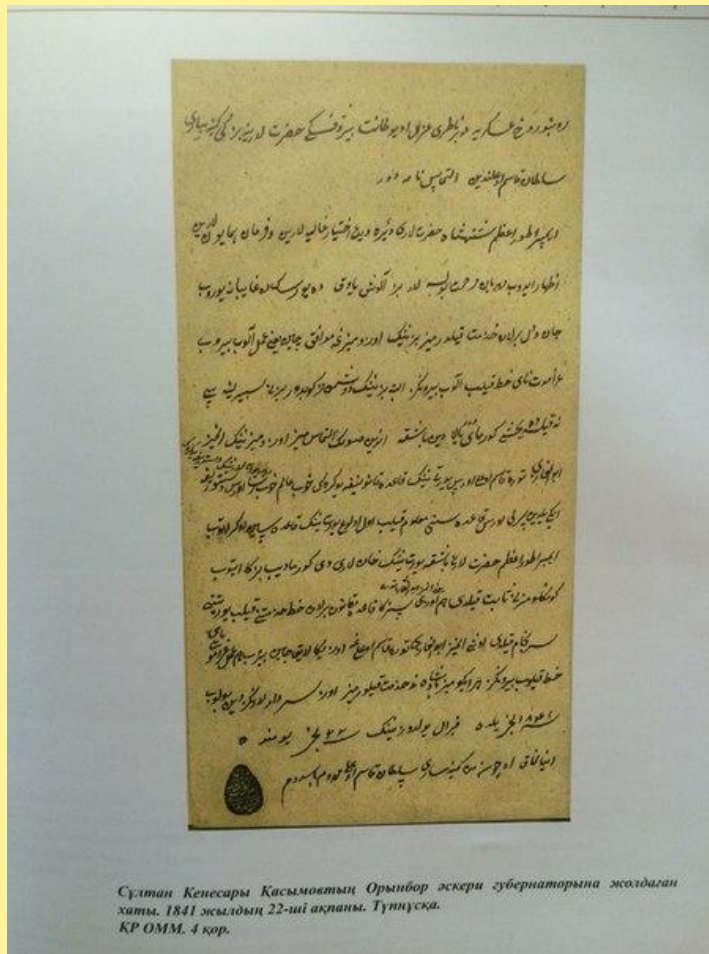
- 1974 жылы құрылған. 1992 жылдан бастап осы атаумен белгілі. Республикадағы өз бейнесі (профилі) бойынша ірі ғылыми-әдістемелік орталық болып табылады. Мұрағатта Республикадағы мекемелердің, ұйымдар мен кәсіпорындардың басқару, ғылыми-техникалық (жобалық, конструкторлық, ғылыми-зерттеу), патенттік құжаттары, сондай-ақ жеке тұлғалардың қоры сақталған. Ондағы қалалық, азаматтық, кәсіпорындарды, ауыл шаруашылық, су шаруашылығы, транспорттық құрылысты сипаттайтын жобалық-жоспарлық құжаттар ХХ ғ. 30-жылдарынан бастап қазіргі уақытқа дейінгі түрлі сатыдағы нәтижелерді айқындап бере алады

Қысқаша фактілер

- ҚР Орталық Мемлекеттік мұрағатында 1 млн. 300 мың ісі бар.
- Мұрағатта кеңес кезеңіне дейінгі қорлар саны 770-ке жуық.
- Жеке қорлары бүгінгі таңда өзіндік бір кешенді құрып отыр. Бүгінгі таңда мұрағат 70 мыңнан астам істі қамтитын 250 астам мұрағаттық қор сақтаулы.
-

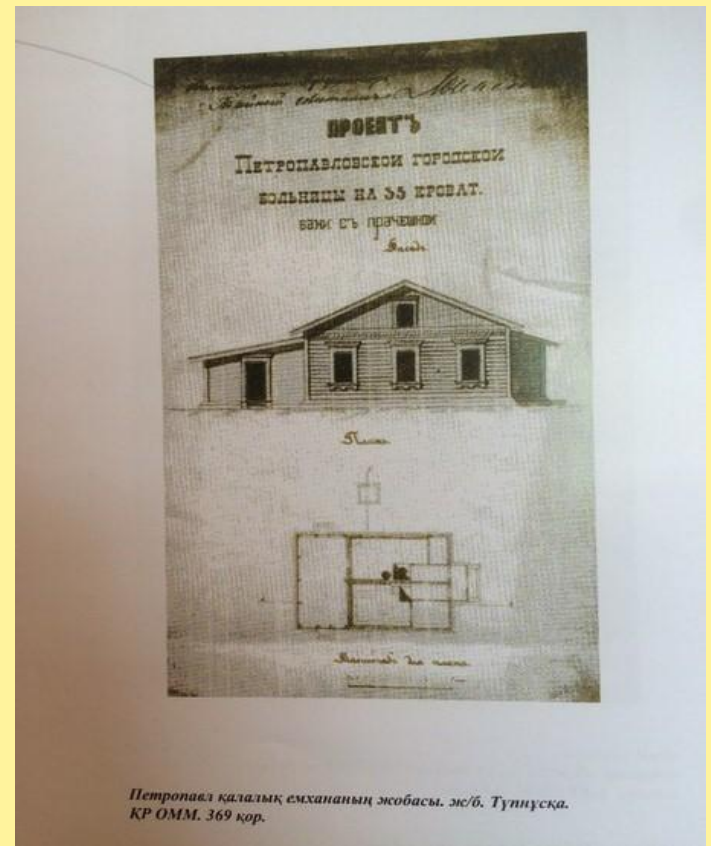

Құнды қор құжаттарының галлереясы

Верный қаласының жобасы. 1898 ж. Түпнұсқа.
ҚР ОММ. 44 қор.

Петропавл қалалық емхананың жобасы. э.б. Түпнұсқа.
ҚР ОММ. 369 қор.

Верный қаласының жобасы. 1898ж.
Түпнұсқа. ҚР ОММ 44 қор.

Петропавл қаласының емханасының
жобасы. Түпнұсқа ҚР ОММ 369 қор.

Боровое. курорт Кокшетауской обл. 21. VIII. 1944. Зр

Председателю Президиума Верховного Совета
Казахской ССР тов. Казакнаеву.

Покидая после трехлетнего пребывания в бо-
ровом пред. Кокшетауна, академический
комитет приносит искренно признатель-
ность Правительству Казахской ССР за го-
сприимство, которое нам комитет на-
говал в течение всего этого времени.

Мы уносим с собой лучшие воспоминания о
Казахстане и его народе, который рука об
руку с дружными братьскими народами Совет-
ского Союза защищает нашу Родину от фа-
шистских варваров.

Многие из нас в деятельности в Боровом ранее,
работали над исследованием природы Казах-
стана, его ресурсов и этнографии Казахского
народа, и мы рады будем и впредь способ-
ствовать изучению нашей прекрасной
страны.

Искренне добрейшим приветствием

□ Қазақстанға
эвакуациямен келген
КСРО Ғылым
академиясының бір
топ ғалымдарының
қазақ халқына
қонақжайлығы үшін
білдірген алғыс хаты.
1944 ж.

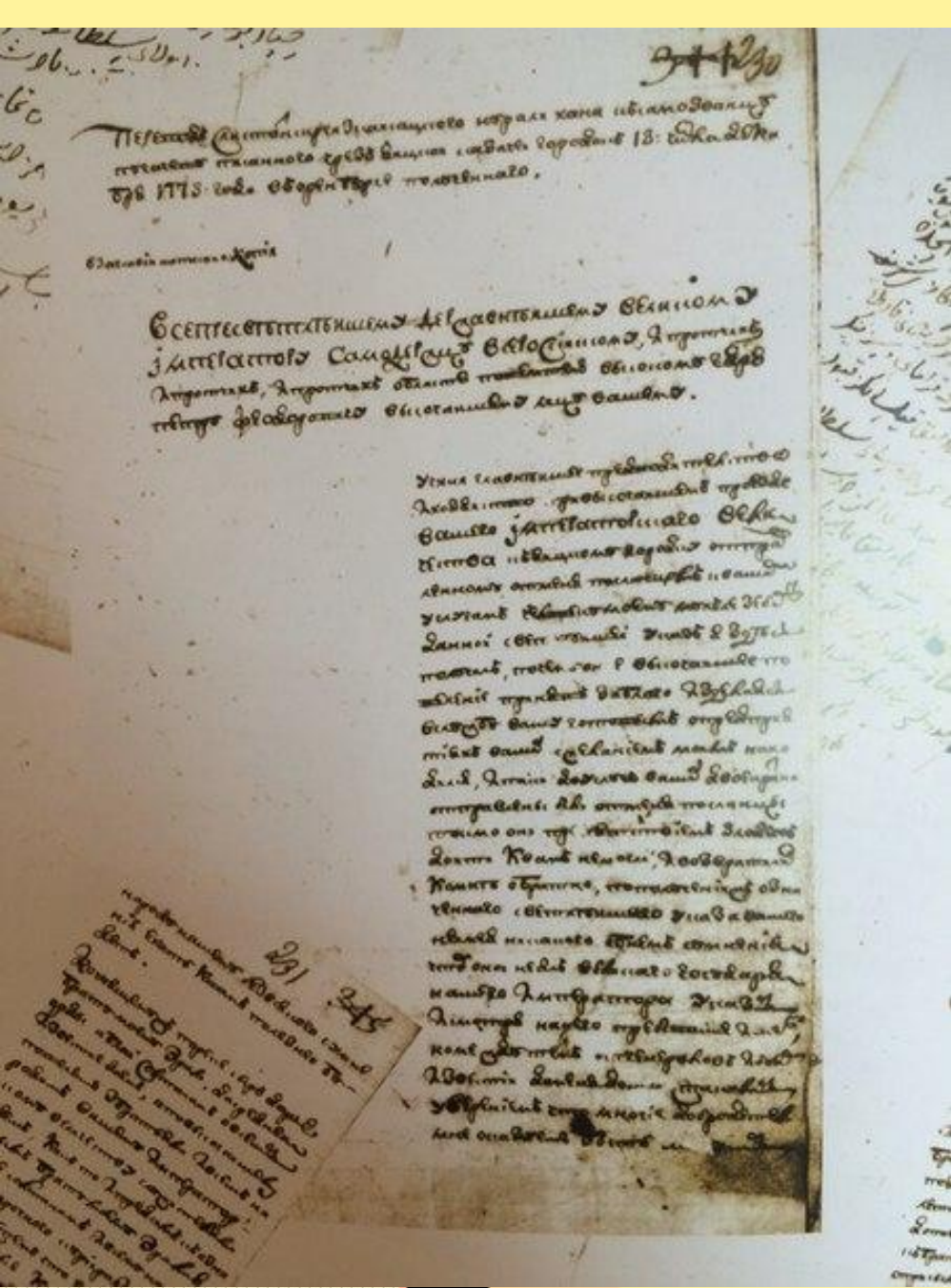
*Бауыржан Момышулы - аты аңыз
айналған панфиловшы, әскерибасшы
Кеңес Одағының Батыры, жазушы
«Халық Қаһарманы». 1949 ж.
ҚР ОММ. 1864 қор.*

*Бауыржан Момышулы – легендарный
панфиловец, военачальник, Герой С
ветского Союза, писатель, «Халық
Қаһарманы». 1949 г.
ЦГА РК. Ф. 1864.*

- Орталық мемлекеттік мұрағатының кеңестік дәуірі қорлары 1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан тарихын зерттейтін бірден-бір дерек көзі болып табылады

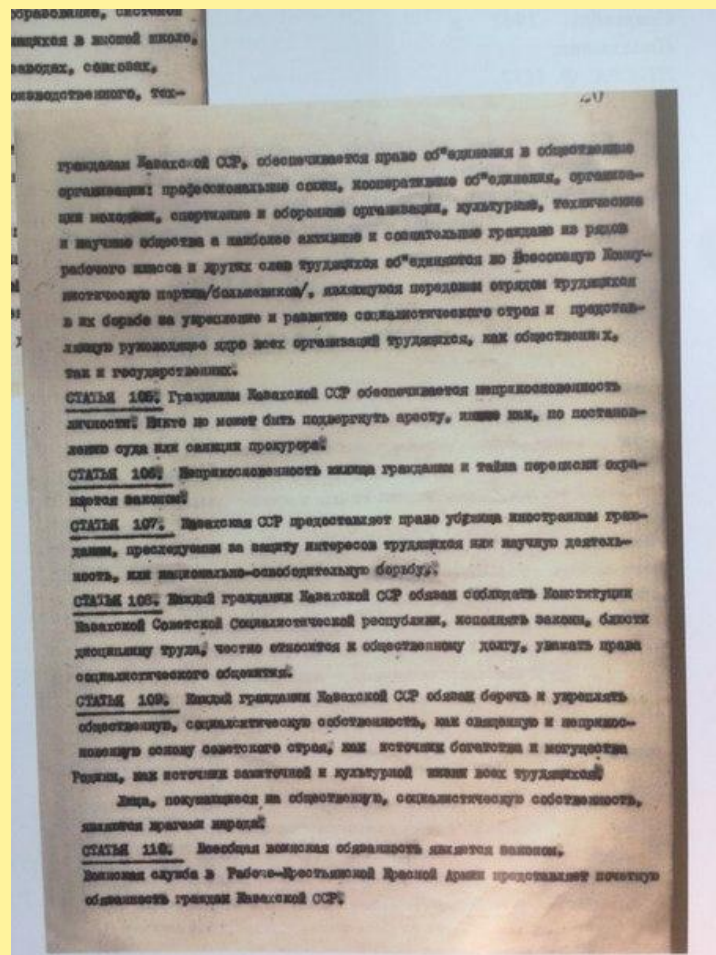
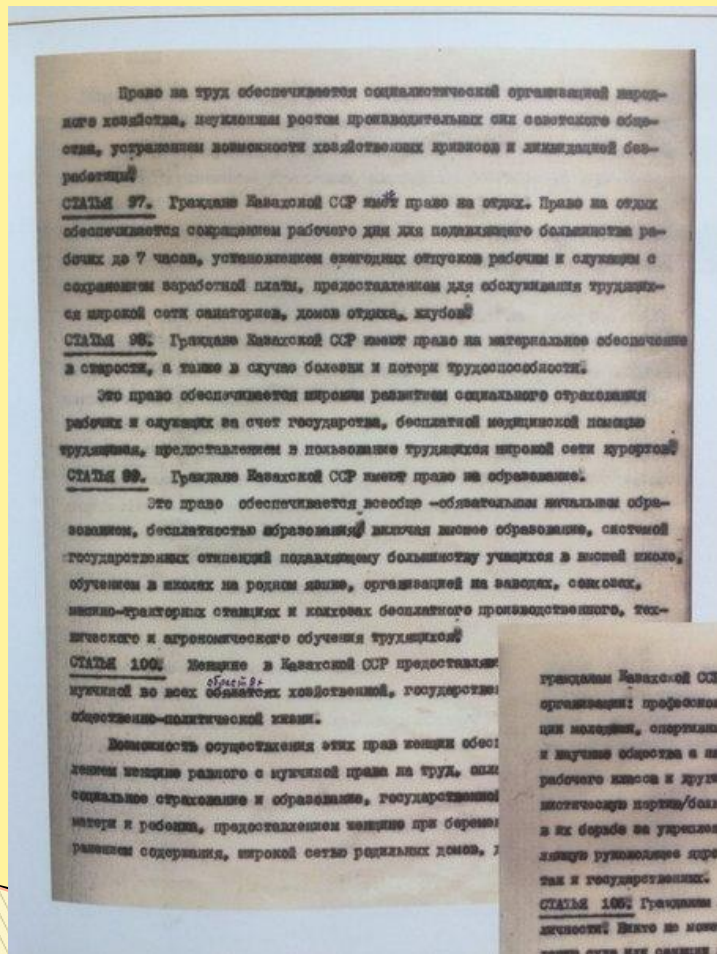
Кеңес Одағының Батыры Талғат Бегелдинов

□ Нұралы ханның Е. И Пугачевке оны император Петр III-і деп мойындайтыны туралы жазған хатынан. 1773 ж. 18 желтоқсан. Көшірме. ҚР ОММ 2300 қор, РМҚМ. 1100 қор.

1937 жылы қабылданған Қазақ КСР конституциясы. Көшірме. ҚР ОММ. 195 қор

Жеке тектік мұрағат қорының фотоқұжаттары

Талгат Бегелдинов - ұшқыш, Екі Мәрте Кеңес Одағының Батыры. 1945 ж.
ҚР ОММ. 852 қор.

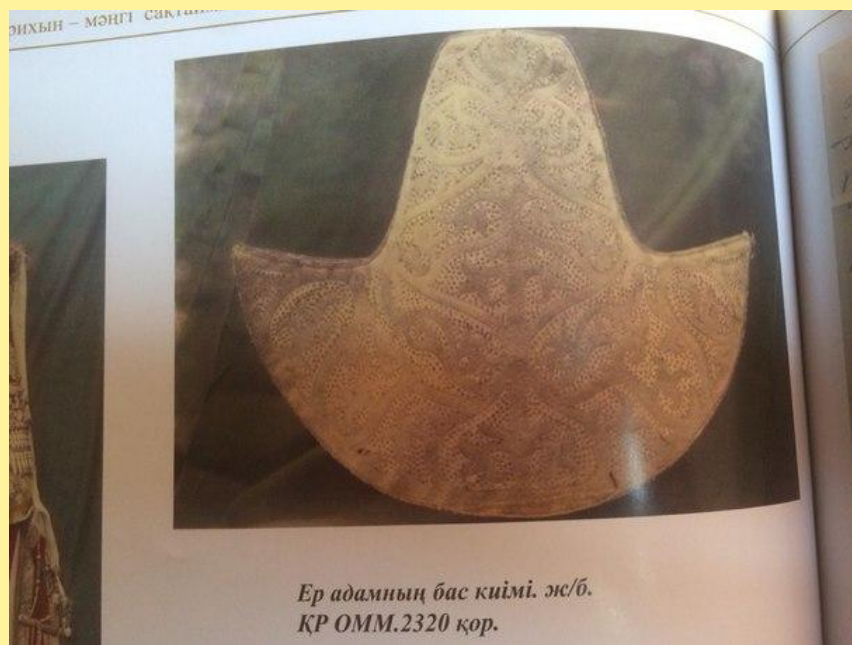

Қазақтың ұлы ақыны, ағартушы Абай Құнанбаев - туыстарымен бірге.
(солдан екінші қатарда) 1904 ж.
ҚР ОММ.1864 қор.

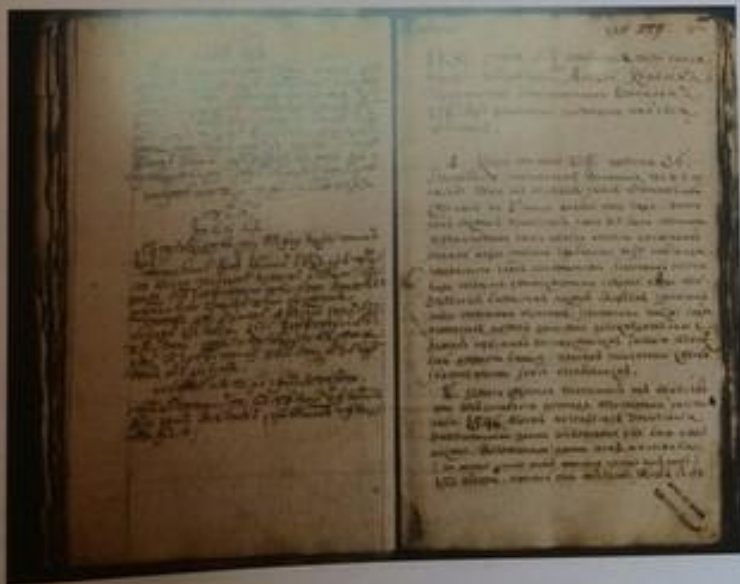
□ Император сарайына баратын депутация құрамындағы Ішкі Орда қазақтары (солдан оңға қарай): Мұхаммедғали Зұлқаров, Мұхаммеджан Бекмұхамедов және Мұрат Бажақов. 1894 ж.

Қазақ ерлерінің киім үлгілері

Жалбарыс хан, Тале жэне Сейит билердин Орынбор экспедициясынын бастыгы В. Н. Татищевке Россия бодандыгына өтүслери тууралы жазган хаттары. 1739 ж. Кошүрмө.
КР ОММ. 2300 кор. РМКАМ. 248 кор.

Свиток для начальника Оренбургской экспедиции В. Н. Татищева

Копия

ПРОТОКОЛ № 4

ЗАСЕДАНИЕ КОМИССИИ ОБРАЗОВАНИЯ Р. К. К. /с./ ПО КИТАЙСКИМ ПЕРООПРЕДЕЛЕНИЯМ ЦЕНТРА КООРДИНАТ ОРЕНБУРГА В АК-ИЧИТЬ.

От 4-го Марта 1925 года.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ - тов. КОДЕНА ВОВ.

- ЧЛЕНЫ КОМИССИИ: г. Сергеев - СНД
  - г. Малинов - КСД
  - г. Асеев - Наркомзавоторг
- Приглашенные: г. Макараев - Наркомзавоторг
г. Гаврилов - Наркомзавоторг
г. Зоробьев - КСД
г. Утародубцев - Наркомзавоторг.

ОБСЛУЖИВАТЕЛЬ - тов. МАРШАВ.

Обсуждали: По обвинению:

1. Предложение Комиссии г. СНД-ИЧЕВ, приложенное к Ак-Иचितю. / тов. КОДЕНА ВОВ. /

Handwritten signature and date: К. М. Малинов 1925

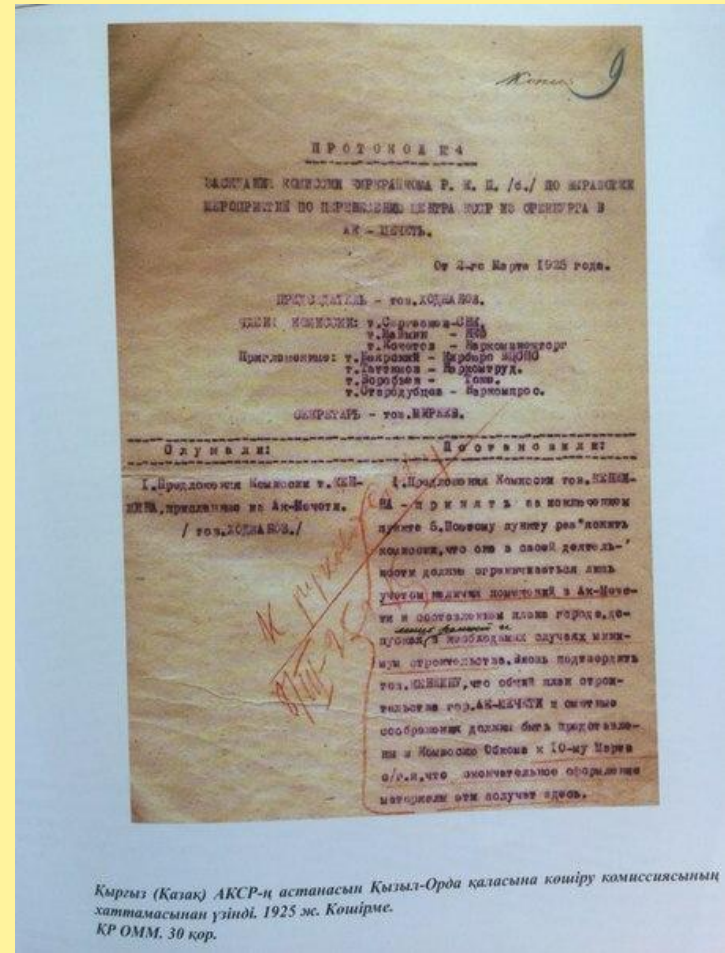
1. Предложение Комиссии тов. СНД-ИЧЕВ - принято с некоторыми поправками. Новому пункту резолюции Комиссии, что она в своей деятельности должна ограничиваться лишь учетом жалоб населения в Ак-Иचितю и обозначением плана города, подлежащего изъятию в необходимых случаях жилищного строительства, вновь подвизорит тов. СНД-ИЧЕВ, что объект план строительства в г. АК-ИЧИТЬИ и смежные образования должны быть прекращены в Комиссии Обкома к 10-му Марта с/г. и, что окончательное образование территории они получат здесь.

Кыргыз (Казак) АКСР-и астанасы Кызыл-Орда қаласына кошүрү комиссиясынын хаттамасынан узінді. 1925 ж. Кошүрме.
КР ОММ. 30 кор.

Қарғыз (Қазақ) АКСР құжаттары

Ахмет Байтурсуновтың Кыргыз (Қазақ) АКСР Халық ағарту халқымың Академияның орталығының төрағасы жөніндегі куәлігі. 1922 ж. Түпнұсқа. КР ОММ. 81 қор.

Қыргыз (Қазақ) АКСР-и астанасын Қызыл-Орда қаласына көшіру комиссиясының хаттамасынан үзінді. 1922 ж. Көшірме. КР ОММ. 30 қор.

ҚР Орталық Мемлекеттік мұрағатының негізгі 3 мінеті

- сақтауды қамтамасыз ету
- мұрағатта сақтаулы құжаттарды ғылыми пайдалану және жариялау
- мекемелермен жұмыс істеу, мұрағат қорларын толықтыру

сайттар

- <http://cga.kz/index.php?module=Start> – ҚР Орталық Мемлекеттік мұрағатының ресми сайты
- <http://kfdz.kz/> - ҚР Орталық Мемлекеттік архивінің кинофотофоноқұжаттар бөлімінің ресми сайты
- <http://ntd.kz/> - орталық мемлекеттік ғылыми-техникалық құжаттама мұрағаты

Назарларыңызға рахмет!!!